

УДК 378.018.43.111(07)

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-2-33>

Ларуса ЛАЗАРЕНКО,
orcid.org/0000-0002-5145-514X
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри іноземних мов
Приазовського державного технічного університету
(Маріуполь, Донецька область, Україна) lazarenkolarisapstu@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО ЧИТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Формування англомовної комунікативної компетентності у майбутніх соціальних працівників сприяє покращенню їхнього професійного портфоліо завдяки набуттю останніми навичок ефективної взаємодії англійською мовою на фахові теми. Авторкою визначено, що питання дистанційного навчання та контролю навичок та умінь читання фахових англомовних текстів, зокрема майбутніми соціальними працівниками, вивчено недостатньо, хоча існує багато аналогічних досліджень навчання фахової англійської мови майбутніх соціальних працівників офлайн. Протягом навчання англомовного читання майбутні соціальні працівники опановують англійську лексику та граматичні конструкції у межах тем соціальної роботи: *Origins of sociology, Social barometer, Social change, Development of sociology, Methods of sociological research, Survey research, Questionnaire and Interviews, Social structure and Individuality*. Зазначена тематика містить у собі спектр тем, комунікація з яких є важливою для соціальних працівників. У межах вивчення кожної теми студенти опановують англомовні тексти (обсягом 1800–2500 зн.), а також базовий вокабуляр, граматичні правила тощо. Організація навчання читання фахових англомовних текстів потребує безперерйного функціонування гаджетів, інтернет-зв'язку, чіткої організації та продуманості. Авторкою визначено послідовність організації читання та контролю навичок читання фахових текстів: введення нової лексики, роботу з текстом, закріплення нової лексики та змістового компоненту шляхом виконання вправ. Спираючись на власний досвід викладання дистанційно у групах майбутніх соціальних працівників у 2021 р., авторка аналізує результати успішності студентів щодо критерію «Читання». Було виявлено, що загальні показники успішності покращилися на 0,2–0,45 бали порівняно із навчанням офлайн у 2018 р. Із вибірки у 59 осіб оцінку «відмінно» як загальну оцінку за дисципліну отримали 12 (20,3%), оцінку «добре» – 28 (47,45%) і оцінку «задовільно» – 19 (32,25%) осіб.

Ключові слова: дистанційне навчання, професійно спрямовані тексти, читання, соціальні працівники.

Larysa LAZARENKO,
orcid.org/0000-0002-5145-514X
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Head of the Foreign Languages Department
Pryazovskyi State Technical University
(Mariupol, Donetsk region, Ukraine) lazarenkolarisapstu@gmail.com

PECULIARITIES OF READING ENGLISH PROFESSIONAL TEXTS DISTANCE TEACHING TO FUTURE SOCIAL WORKERS

The development of English communicative competence of future social workers provides for their improved professional portfolio, due to the acquisition of the effective English-language interaction skills regarding professional themes. The literature review, performed by the author, has shown that the issue of distance teaching and control of the professional English reading quality, particularly that of future social workers, has not been studied sufficiently, though there are numerous studies of teaching the professional English to future social workers offline. The author states that during the studies the students, future social workers, learn English vocabulary and grammar constructions within the following social work topics: *Origins of sociology, Social barometer, Social change, Development of sociology, Methods of sociological research, Survey research, Questionnaire and Interviews, Social structure and Individuality*. These topics include a wide range of themes, the communication on which is important for the social workers. Within each theme the students read English text on the issue (1800–2500 symbols), as well as the basic vocabulary, grammar constructions, etc. Organizing distance teaching of reading of the professional English texts requires for proper functioning of gadgets, uninterrupted Internet connection, effective organization and clear division of work. The article defines the sequence for reading and control of professional texts reading, including introduction of new vocabulary, working with the text, mastering the new vocabulary by its practical using. Based on her personal experience of teaching professional English in groups of future social workers in 2021, the author analyzes academic achievement data related to the criterion “Reading”, showing that general academic achievement data have improved compared with 2018 by 0.2–0.45 points by 5-point grade. Out of 59 students, 12 (20.3%) obtained excellent mark for the component, 28 (47.45%) – good mark, and 19 (32.25%) – satisfactory mark.

Key words: distance teaching, professional texts, reading, social workers.

Постановка проблеми. Формування англо-мовної комунікативної компетентності у майбутніх соціальних працівників сприяє покращенню їхнього професійного портфоліо за рахунок набуття останніми навичок ефективної взаємодії англійською мовою на фахові теми. Це не тільки підвищує конкурентоспроможність українських фахівців на світовому ринку праці, але і сприяє удосконаленню якості надання послуг. Володіння фаховою англійською мовою будь-яким фахівцем зумовлює його доступ до іншомовних джерел, тож дає можливість для ознайомлення з новітніми тенденціями та підвищення рівня його професійної діяльності. Саме тому навчання соціальних працівників читання англо-мовної професійної літератури у межах курсу «Іноземна мова за професійним спрямуванням» має надзвичайно важливе значення у структурі фахової підготовки останніх.

Починаючи з березня 2020 р. навчання у закладах вищої освіти України проходить із залученням дистанційної системи: онлайн, із залученням онлайн-платформ комунікації тощо. Дистанційне навчання відрізняється від навчання офлайн і потребує педагогічної майстерності викладача, особливо у перший рік його впровадження. Впровадження навчання читання англо-мовних фахових текстів і контролю читання за дистанційною системою виявило низку особливостей, що потребували корекції. Особливо важливо визначити методи та структуру організації навчання фахового англо-мовного читання фахівців, зокрема майбутніх соціальних працівників, із метою вдосконалення процесу навчання.

Аналіз досліджень. Проблеми навчання англійської мови професійного спрямування досліджували численні науковці та педагоги, зосереджуючи увагу на аспектах його удосконалення. Так, Л. Р. Овчаренко вивчала цілі та принципи навчання професійно орієнтованої англійської мови фахівців різних спеціальностей, наголошуючи на важливості вивчення саме англійської мови для подальшої професійної мобільності фахівців (Овчаренко, 2018). С. М. Коваль досліджувала комунікативну компетентність майбутніх соціальних працівників крізь призму вивчення англійської мови та дійшла висновку, що удосконалення мовленнєвих англо-мовних навичок сприяє підвищенню загального рівня компетентності спеціаліста (Коваль, 2019). У роботах К. Павелків проаналізовано й описано весь інструментарій навчання фахової англійської мови майбутніх соціальних фахівців (Павелків, 2019). Щодо дистанційного навчання, то ця тема у контексті вивчення фахової англійської мови досліджувалася ще до каран-

тину стосовно організації роботи заочних відділень і дистанційних інститутів. Так, К. Моруга та Л. Лимар визначили, що при організації Інтернет-навчання система методичного забезпечення має бути ретельно підготовлена, із визначеною онлайн платформою (Моруга, Лимар, 2018). Також у розрізі заочного дистанційного навчання педагоги розглядали самостійну роботу, зокрема А. Гордева описала особливості організації самостійної роботи з англійської мови майбутніх соціальних фахівців і визначила, що такий вид роботи є так само важливим, як і аудиторне навчання останніх (Гордева, 2015). С. Романюк проведено детальний аналіз особливостей організації дистанційного онлайн-навчання, порівняно різні навчальні платформи та методологію організації занять (Романюк, 2016), причому задовго до карантинних обмежень в українській освіті. У роботі Т. Коломієць визначені основні засади оптимізації навчання англійської мови у сучасній системі вищої освіти (Kolomiets, 2021). Навчання читання онлайн має низку особливостей, описану в роботі М. Богачик (Богачик, 2020). Тобто загалом проблема дистанційного навчання англо-мовного професійного письма фахівців досить широко досліджена в Україні, проте аналіз літератури показав відсутність досліджень саме дистанційного навчання англо-мовного фахового письма майбутніх соціальних працівників. Листування та заповнення документації мають велике значення у професійній діяльності соціальних працівників, як і їхнє постійне самовдосконалення шляхом ознайомлення зі світовими джерелами. Саме тому з метою практичного покращення організації процесу навчання авторкою було обрано зазначену тему дослідження.

Мета статті – на підставі власного досвіду визначити основні тенденції організації дистанційного навчання професійно спрямованого читання англійською мовою майбутніх соціальних працівників, провести експериментальне дослідження якості такого навчання порівняно із навчанням офлайн.

Виклад основного матеріалу. Необхідними структурними елементами проходження соціальними фахівцями загального курсу професійно спрямованої англійської мови є навчання та контроль читання. Протягом навчання студенти опановують англійську лексику та граматичні конструкції у межах тем соціальної роботи: *Origins of sociology, Social barometer, Social change, Development of sociology, Methods of sociological research, Survey research, Questionnaire and Interviews, Social structure and Individuality.*

Ця тематика містить у собі спектр тем, комунікація з яких є важливою для соціальних працівників. У межах вивчення кожної теми студенти опановують англійські тексти з теми (обсягом 1800–2500 зн.), а також базовий вокабуляр, граматичні правила тощо. Вивчення тем спрямоване на формування у студентів навичок самостійного читання англійського фахового тексту як способу отримання інформації. Вправи на читання та переклад тексту, а також репродуктивні та продуктивні вправи на базі прочитаного тексту становлять основу організації навчального процесу. Кожний текст містить опорний вокабуляр, який вводиться викладачем протягом ознайомлення з текстом і закріплюється під час його подальшого опрацювання. Контроль вивчення дисципліни представлений іспитом, у структурі якого містяться дві частини, спрямовані саме на контроль вмінь і навичок читання англійського фахового тексту: а) читання та переклад фахових матеріалів; б) виконання письмового перекладу фахового уривку. Зазначена методика відпрацьована та схвалена на методичних нарадах кафедри, а також підтверджена публікаціями авторки.

Починаючи з 2020 р. навчання іноземної мови фахового спрямування (як і інше навчання) майбутніх соціальних працівників організовано за дистанційною схемою. Заняття проводяться онлайн, із залученням платформи Zoom, письмові завдання виконуються студентами та надсилаються на електронну пошту викладача. Авторкою було виявлено низку особливостей організації дистанційного навчання читання студентів:

1. Дистанційне навчання є технічно залежним, зумовленим а) якістю інтернет-зв'язку, б) якістю роботи гаджетів студентів. Відсутність безперебійного зв'язку або неякісне функціонування гаджетів (комп'ютера) у студентів чи викладача унеможливує проведення занять онлайн.

2. Дистанційне навчання потребує чіткої організації, починаючи із завчасного надання розкладу й інтернет-посилань на заняття та закінчуючи чіткою структурою завдань для контролю і критеріїв їх оцінювання.

3. Навчання читання дистанційно є менш ресурсоемним процесом, аніж навчання говоріння, та не потребує постійної присутності учасників навчального процесу онлайн.

4. Система завдань для навчання та контролю навичок і вмінь читання має бути детально опрацьована, починаючи із введення опорної лексики (надання списку слів, глосарію, дефініцій, роботи на закріплення введеної лексики, читання тексту студентами, виконання післятекстових вправ,

контролю вивченої лексики та смислового навантаження пройденого матеріалу).

5. Основні форми роботи – індивідуальна та групова. За умови неякісного інтернет-зв'язку доцільно записувати міні-відео із введенням ключової лексики.

6. Для запобігання академічній недоброчесності студентів необхідно створити банк текстових завдань, аби кожний студент міг отримати власне індивідуальне завдання. Перевірка навичок читання фахового тексту має здійснюватися як письмово (власне переклад тексту, а також виконання післятекстових завдань, творчих завдань, які неможливо сплагіатити), так і в усній формі, шляхом групового й індивідуального обговорення матеріалу.

7. Оптимальний обсяг уривку тексту, презентованого студентам для читання, має становити 1800 др.зн., текст має містити не більше 20 нових слів і словосполучень. Оптимальний обсяг післятекстових завдань – два-три, з яких одне має бути творчим (обговорення, твір на задану тему тощо).

8. Креативним є завдання самостійного підбору фахових англійських текстів студентами з урахуванням їхньої спеціалізації та подальшого обміну уривками. Таке завдання сприяє активізації пізнавальної діяльності та високій внутрішній мотивації до навчання.

Авторка систематично проводила заняття за дистанційною системою навчання у групах майбутніх соціальних працівників із 2020 по 2021 навчальний рік, приділяючи значну увагу навчанню читання саме фахових текстів. У 2021 р. авторка проводила заняття у групах 1-го, 2-го, 4-го та 5 курсів студентів – майбутніх соціальних працівників ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». Було проведено порівняльний аналіз успішності студентів, котрі навчалися за дистанційною системою (всього 59 осіб), визначено середній бал і загальний розподіл успішності студентів, зокрема у контексті контролю письма. Так, із 59 осіб оцінку «відмінно» як загальну оцінку за дисципліну отримали 12 (20,3%), оцінку «добре» – 28 (47,45%), оцінку «задовільно» – 19 (32,25%) осіб. Оцінку «незадовільно» не отримав жодний студент, що свідчить про високу навчальну мотивацію студентів за умов дистанційного навчання. Середній бал студентів з англійської мови за 5-бальною шкалою становив 3,88, що на 0,24 бала вище за аналогічні показники офлайн-навчання 2018 р. Порівняння результатів академічної успішності 2021 р. із 2018 р. показало суттєве підвищення (у межах 0,2–0,45 балів) успішності студентів. Жодний студент не отримав незадовільної оцінки. З огляду на те, що іспит з англійської мови

представлений трьома завданнями, два з яких спрямовані на перевірку навичок і вмінь читання фахової літератури англійською мовою, вважаємо, що зазначені оцінки прямо відображають успішність навчання саме читання за умов дистанційного навчального процесу.

Висновки. Проблема дистанційного навчання та контролю навичок та умінь читання фахових англомовних текстів, зокрема майбутніми соціальними працівниками, вивчено недостатньо, хоча існує багато аналогічних досліджень навчання фахової англійської мови майбутніх соціальних працівників офлайн. Читання фахових текстів англійською мовою сприяє підвищенню конкурентоспроможності соціальних працівників і покращенню їхніх фахових характеристик. Організація навчання читання фахових англомовних текстів потребує чіткого функціонування гаджетів, безперебійного інтернет-зв'язку, чіткої

організації та продуманості. Авторкою визначено послідовність організації читання та контролю навичок читання фахових текстів: введення нової лексики, робота з текстом, закріплення нової лексики та змістового компоненту шляхом виконання вправ. Спираючись на власний досвід викладання дистанційно у групах майбутніх соціальних працівників у 2021 р., авторка проаналізувала результати успішності студентів щодо критерію «Читання». Було виявлено, що загальні показники успішності покращилися на 0,2–0,45 бали порівняно із навчанням офлайн у 2018 р. Із вибірки у 59 осіб оцінку «відмінно» як загальну оцінку за дисципліну отримали 12 (20,3%), оцінку «добре» – 28 (47,45%), оцінку «задовільно» – 19 (32,25%) осіб. Отримані дані свідчать про високу ефективність дистанційного навчання та вищий ступінь активізації пізнавальної діяльності студентів, ніж під час навчання офлайн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богачик М. Формування навичок читання у процесі дистанційного навчання англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*. 2020. № 10 (78). С. 184–187.
2. Гордева А. Й. Самостійна робота студентів при вивченні англійської мови професійного спрямування. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*. 2015. № 58. С. 317–319.
3. Коваль С. М., Ускова Л. В. Комунікативна компетенція майбутнього фахівця з соціальної роботи крізь призму вивчення англійської мови. *Міжнародні челпановські читання*. 2019. Т. 24. С. 238–246.
4. Моруґа К. О., Лимар Л. В. Деякі особливості застосування інтернет мереж при викладанні іноземної мови фахового спрямування. *Стратегії міжкультурної комунікації в мовній освіті сучасного ВНЗ* : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ (15 березня 2018 р.). Київ: КНЕУ, 2018. С. 273–276.
5. Овчаренко Л. Р. Цілі та принципи професійно орієнтованого навчання англійської мови студентів нефілологічних спеціальностей. *Науковий часопис імені М. П. Драгоманова. Серія «Педагогічні науки: реалії та перспективи»*. 2018. № 61. С. 196–200.
6. Павелків К. М. Інструментальний компонент методичної системи іншомовної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери. *Dynamics of the Development of World Science* : Abstracts of the 4th International Scientific and Practical Conference (18–20 December 2019, Vancouver). Vancouver : Perfect Publishing, 2019. P. 306–314.
7. Романюк С. М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та онлайн-сервісів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2016. № 1. P. 318–325.
8. Kolomiets T., Kolodii M., Kostolovych I. Ensuring Quality Control of Educational Activities of Higher Educational Institutions. *Laplage in Journal*. 2021. Vol. 7. № 3B. P. 292–300.

REFERENCES

1. Bohachyk M. Formuvannya navychok chytannya u protsesi dystantsiynoho navchannya anhliys'koyi movy [Development of skills of reading during distance learning of English]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostroz'ka akademiya"*: Seriya "Filolohiya" [Scientific proceedings of National University Ostroz'ka Academy: Philology], 2020, № 10 (78), pp. 184–187 [in Ukrainian].
2. Hordiyeva A. I. Samostiyna robota studentiv pry vyvchenni anhliys'koyi movy profesiynoho spryamuvannya [Self-preparation of students during their studies of professional English]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu Ostroz'ka akademiya. Seriya: Filolohichna* [Scientific proceedings of National University Ostroz'ka Academy: Philology], 2015, № 58, pp. 317–319 [in Ukrainian].
3. Koval S. M., Uskova L. V. Komunikatyvna kompetentsiya maybutnyoho fakhivtsya z sotsial'noyi roboty kriz' pryzmu vyvchennya anhliys'koyi movy [Communicative competence of future specialist – social worker via studying English]. *Mizhnarodni chelpanovs'ki chytannya* [International Chelpanov Readings], 2019, vol. 24, pp. 238–246 [in Ukrainian].
4. Moruha K. O., Lymar L. V. Deyaki osoblyvosti zastosuvannya internet merezh pry vykladanni inozemnoyi movy fakhovoho spryamuvannya [Some peculiarities of using Internet networks while teaching professional foreign language]. *Stratehii mizhkul'turnoi komunikatsii v movniy osviti suchasnoho VNZ: zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoyi naukovopraktychnoyi konferentsii*, Kyiv (15.03.2018) [Strategies of intercultural communication in language education of modern higher educational establishment: Conference proceedings, Kyiv, 15.03.2018], Kyiv: KNEU, 2018, pp. 273–276 [in Ukrainian].
5. Ovcharenko L. R. Tsili ta pryntsypy profesiyno oriyentovanoho navchannya anhliys'koyi movy studentiv nefilolohichnykh spetsialnostey [Aims and principles of professional teaching of English to students of non-philological

specialties]. *Naukovyy chasopys imeni M. P. Drahomanova. Seriya 5. Pedagogichni nauky: realii ta perspektyvy* [M. P. Dragomanov scientific bulletin. Series. Pedagogical sciences: realities and prospectives], 2018, vol. 61, pp. 196–200 [in Ukrainian].

6. Pavelkiv K. M. Instrumental'nyy komponent metodychnoi systemy inshomovnoi pidhotovky maybutnikh fakhivtsiv sotsialnoi sfery [Instrumental component of methodical system of teaching English to social workers]. *Dynamics of the development of world science. Abstracts of the 4th International scientific and practical conference (18–20 December 2019, Vancouver)*, Vancouver: Perfect Publishing 2019, pp. 306–314 [in Ukrainian].

7. Romaniuk S. M. Dystantsiynе navchannya inozemnoi movy: porivnyal'nyy analiz suchasnykh platform ta onlain-servisiv [Distance teaching of foreign language: comparative analysis of modern platforms and online services]. *Visnyk Dnipropetrovs'koho universytetu imeni Alfreda Nobelya. Seriya: Pedagogika i psykholohiya* [Bulletin of Alfred Nobel Dnipropetrovsk university. Series Pedagogics and psychology], 2016, vol. 1, pp. 318–325 [in Ukrainian].

8. Kolomiets T., Kolodii M., Kostolovych I. Ensuring quality control of educational activities of higher educational institutions. *Laplage in Journal*, 2021, vol. 7, № 3B, pp. 292–300.